

NR 1/70 STYCZEŃ 2017

BEZPŁATNY MIESIĘCZNIK

SILESIA

TRAM NEWS

ISSN 2299-2790

Nakład: 10 000 egz.

PRZYSTANEK HISTORIA

Od Królowej Luizy do Guido

>>> str. 6-7

SAMORZĄD

Zabrze – w sercu Śląska

>>> str. 8-9

ROZMAITOŚCI

Dzień gorących serc w środku zimy

>>> str. 10

Tramwaje Śląskie u progu wielkiego wyzwania

>>> str. 4-5

Jedźmy razem

Rok 2017 przywitał nas nie tylko wielką imprezą sylwestrową przed katowickim Spodkiem, w czasie której kursowało pięć tramwajowych linii specjalnych, lecz także atakiem śnieżnej i mroźnej zimy, która utrudnia życie także na drogach i torowiskach. Choć z pojawiającymi się problemami radzimy sobie na bieżąco, to jednak zdarzają się sytuacje, które powodują zakłócenia w kursowaniu tramwajów. Zrozumiałe, choć na szczęście rzadkie są sytuacje kiedy dochodzi do awarii sieciowej, problemów z dostawami energii elektrycznej czy pękającymi szynami. Częściej jednak do przerw w ruchu dochodzi w skutek sytuacji całkowicie od nas niezależnych, których można by uniknąć, jak przyzma śniegu, którą plug z ulicy zrzuca na torowisko, samochód zaparkowany na torowisku, bo miejsce parkingowe jest zaśnieżone, czy kawałki lodu i śniegu zrzucone z chodnika na zwrotnicę.

Przyzwyczajaliśmy się, że bez względu na zimową aurę, jedna styczniowa niedziela jest dniem wyjątkowo gorącym. 15 stycznia 2017 roku odbył się już 25. finał Wielkiej Orkiestry Świątecznej Pomocy – wyjątkowej akcji charytatywnej, która łączy ludzi w szlachetnej idei pomagania. Początkowo wspierało dziecięce oddziały szpitalne, a od kilku lat także te zajmujące się opieką nad seniorami. W to wielkie charytatywne dzieło włączyliśmy się i my, uruchamiając w Bytomiu orkiestrowy tramwaj.

Rozpoczęty już 2017 rok to pierwszy rok realizacji drugiego projektu inwestycyjnego w historii Tramwajów Śląskich, współfinansowanego przez Unię Europejską ze środków Funduszu Spójności w ramach Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko. To wielkie wyzwanie stojące przed naszą firmą – w 4 lata zmodernizujemy 100 km torów, wybudujemy 20 km nowych linii i kupimy 45 nowych tramwajów. Więcej szczegółów na temat tego przedsięwzięcia publikujemy wewnątrz numeru.

W nowym roku zmieniają się niektóre stałe rubryki naszego miesięcznika. Tym wydaniem kończymy cykl wywiadów z Prezydentami Miast Aglomeracji Śląsko-Zagłębiowskiej, a przygotowujemy nowy, ekspercki cykl wywiadów ze specjalistami z zakresu komunikacji publicznej. Jako ostatnia w cyklu samorządowym o swoim mieście opowiedziała prezydent Zabrze Małgorzata Mańka-Szulik i do lektury tego wywiadu gorąco zachęcam. Zabrze odwiedzamy również w ramach cyklu „Przystanek Historia”, który od lutego nieco zmieni swoją formę. Jak? O tym przekonacie się Państwo za miesiąc, a tymczasem zapraszam do lektury pierwszego w 2017 roku numeru „Silesia Tram News”.

Tadeusz Freisler
Prezes Zarządu Tramwaje Śląskie S.A.

Koniec utrudnień na ul. Złotej w Katowicach

Dobiegają końca zimowe ferie w województwie śląskim, dobiega też końca modernizacja odcinka linii tramwajowej na skrzyżowaniu ul. Chorzowskiej i Złotej w Katowicach. W najbliższy weekend 28-29.01.2017 r. nastąpi przerwa w ruchu tramwajów, by przywrócić ruch po dwóch nowych torach i otworzyć skrzyżowanie dla ruchu samochodowego.

Wykonawca prac na skrzyżowaniu ul. Chorzowskiej i Złotej w Katowicach ułożył już oba tory w płytach prefabrykowanych i prowadzi prace wykończeniowe w zakresie drogowym. – Choć, ze względu na mróz, prace przebiegły wolniej niż pierwotnie planowaliśmy, cieszymy się, że wraz z końcem ferii skrzyżowanie to zostanie w pełni przywrócone do ruchu samochodowego. To ważne, bo właśnie teraz ruch samochodowy wróci do swojego normalnego natężenia, a nasze prace już nie będą go spowalniać – mówi rzecznik Tramwajów Śląskich S.A. Andrzej Zowada i dodaje: – Wręcz przeciwnie. W efekcie przeprowadzonych prac przejazd samochodów przez torowisko w ul. Złotej będzie się odbywał znacznie płynniej, co ułatwi komunikację na tym newralgicznym skrzyżowaniu.

Zakończenie prac torowych oznacza, że można przywrócić ruch tramwajów po obu torach. W weekend likwidowane zatem będą rozjazdy technologiczne, a co się z tym wiąże nastąpi przerwa w ruchu tramwajowym między katowickim Rondem a Stadionem Śląskim. Od godz. 5:00 w sobotę 28.01.2017 r. do godz. 4:00 w poniedziałek 30.01.2017 r.:

- tramwaje linii nr 1 będą kursować na trasie: Gliwice zajezdnia – Chorzów Stadion Śląski,

- tramwaje linii nr 6 będą kursować w relacjach: Bytom Szkoła Medyczna – Chorzów Stadion Śląski oraz Katowice Brynów pętla – Katowice Słoneczna pętla, według specjalnych rozkładów jazdy,
- tramwaje linii nr 11 będą kursować na trasie: Ruda Śląska Chebzie pętla – Chorzów Stadion Śląski,
- tramwaje linii nr 19 będą kursować w relacjach: Bytom Stroszek zajezdnia – Chorzów Stadion Śląski oraz Katowice pl. Wolności – Katowice pl. Alfreda, według specjalnego rozkładu jazdy,
- uruchomiona zostanie linia nr 46 kursująca na trasie: Katowice Zawodzie zajezdnia – Katowice pl. Wolności – Chorzów Batory zajezdnia – Chorzów Rynek,
- linie nr 23 i 33 zostaną zawieszane.

Uruchomiona zostanie autobusowa komunikacja zastępcza oznaczona jako T-6 (więcej na stronie www.tramwajeslaskie.eu). W dalszym ciągu prowadzone będą prace okołotorowe i wykończeniowe, w tym przebudowa platform przystankowych. Z tego powodu przystanek tramwajowy Park Śląski Wesołe Miasteczko w obu kierunkach nadal nie będzie obsługiwany.

SILESIA
TRAMNEWS

Wydawca:

Agencja Mediów Lokalnych mediaL
41-500 Chorzów, ul. Katowicka 105/2, tel. 32 2413 374

Redaktor naczelny: Waldemar Kosior

Redaktor wydania: Andrzej Zowada

Druk:

POLSKA PRESS Sp. z o.o.

Za treść ogłoszeń redakcja nie odpowiada

Pracownicy Tramwajów Śląskich odznaczeni przez Prezydenta i Ministra

Dziewięcioro pracowników Tramwajów Śląskich S.A. odebrało w Śląskim Urzędzie Wojewódzkim medale i odznaczenia, przyznane im przez Prezydenta RP oraz Ministra Infrastruktury i Budownictwa.

W czwartek 12. stycznia w Westybulu Śląskiego Urzędu Wojewódzkiego odbyła się uroczystość wręczenia medali i wyróżnień zasłużonym pracownikom z całego województwa śląskiego. Wśród m.in. górników, ratowników, lekarzy i artystów znaleźli się również pracownicy Tramwajów Śląskich S.A. Medale i odznaczenia wręczył Wicewojewoda Śląski Mariusz Trepka.

Emerytowani pracownicy otrzymali na pamiątkę tramwaj w szkole

Zdjęcia: Andrzej Zowada

Odnaczeni pracownicy z Prezesem Zarządu Tramwajów Śląskich

Siedmioro pracowników tramwajowej Spółki wyróżnionych zostało przez Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej Złotym Medalem za Długoletnią Służbę. Z kolei Minister Infrastruktury i Budownictwa przyznał dwóm pracownikom Tramwajów Śląskich S.A. odznaczenia w postaci Honorowej odznaki „Zasłużony dla Transportu Rzeczypospolitej Polskiej”. Sylwetki odznaczonych prezentowaliśmy w poprzednim numerze „Silesia Tram News”.

Odnaczeni spotkali się 18.01.2017 r. z Zarządem Spółki. W tym uroczystym spotkaniu w sali konferencyjnej Zakładu Usługowo Remontowego w Cho-

rowie Batorym wzięli udział także byli już pracownicy Tramwajów Śląskich S.A., którzy w 2016 r. przeszli na zasłużoną emeryturę. – Za wszystkie lata pracy, wypełnione codzienną sumienną realizacją obowiązków pragnę Państwu bardzo serdecznie podziękować, ale nie tylko w imieniu swoim i Zarządu Firmy, lecz również Państwa przełożonych oraz kolegów i koleżanek – zwracał się do Emerytów Prezes Zarządu Tadeusz Freisler życząc jednocześnie realizacji tych pasji, na które w trakcie pracy zawodowej brakowało czasu.

(red)

Spędź Walentynki w „Zakochanej Banie”

„Zakochana Bana” to tramwaj specjalny, wyjeżdżający na tory raz w roku – 14 lutego. Tramwaje Śląskie przygotowują atrakcje dla zakochanych w zabytkowym wagonie typu N, który w Walentynki zyskuje dodatkowy, przytulny i miłosny wystrój. W poprzednich latach „Zakochana Bana” była świadkiem m.in. koncertu Marcina Wyrostka, wielu miłosnych wyznań poezją i prozą, a nawet zaręczyn!

W tym roku również „Zakochana Bana” pojawi się w Walentynki na torach. Już dziś zachęcamy wszystkich zakochanych, by w ten wyjątkowy dzień skorzystali z przejazdu jedynym w swoim rodzaju tramwajem. Szczegółowe informacje o kursowaniu

walentynkowego tramwaju znajdą się niebawem na stronie www.tramwajeslaskie.eu.

Zdjęcia: Tramwaje Śląskie S.A.

Tramwaje Śląskie u progu wielkiego wyzwania

Zdjęcia: Tramwaje Śląskie S.A.

W grudniu 2015 roku Tramwaje Śląskie zakończyły realizację największego w swojej historii projektu inwestycyjnego. Teraz tramwajowa Spółka staje przed jeszcze większym wyzwaniem. Na modernizację czeka 100 km torów, powstanie 20 km nowych linii, a tabor powiększy się o trzy rodzaje nowych tramwajów.

O tym, że sieć tramwajowa w Aglomeracji Śląsko-Zagłębiowskiej wymaga koniecznie znacznych nakładów sił i środków, żeby znów stanowić o sile zbiorowej komunikacji zdawali sobie sprawę Prezydenci Miast, na terenie których funkcjonuje komunikacja tramwajowa. Stąd kilka lat temu podjęto decyzję o rozpoczęciu procesu rewitalizacji linii tramwajowych oraz inwestycji w tabor. Już wtedy wiadomo było, że proces modernizacji torowisk potrwa dobrych kilka lat i nie uda się go zrealizować w perspektywie finansowej Unii Europejskiej na lata 2007-2013. – Ostatecznie zadania Projektu A, bo tak go dziś określamy, mogliśmy realizować aż do końca 2015 roku, dzięki czemu przeprowadziliśmy dwa etapy tego Projektu, wykorzystując w pełni środki przyznane nam przez Unię Europejską – podkreśla Prezes Zarządu Tramwajów Śląskich S.A. Tadeusz Freisler. Efekt realizacji Projektu pn. „Modernizacja infrastruktury tramwajowej i trolejbusowej w Aglomeracji Górnośląskiej wraz z infrastrukturą towarzyszącą” to 63 km zmodernizowanych torowisk, w tym odbudowa zlikwidowanej wcześniej linii w Bytomiu, 42 nowe niskopodłogowe tramwaje oraz 75 gruntownie zmodernizowanych wagonów serii 105. Całość przeprowadzona została między październikiem 2012 a grudniem 2015 roku kosztem blisko 627 mln zł netto, przy czym wartość dofinansowania środkami unijnymi przekroczyła 490 mln zł netto.

Projekt A, jakkolwiek był niezwykle istotnym, to dopiero pierwszym krokiem w drodze do nowoczesności na torach tramwajowych w Aglomeracji Ślą-

sko-Zagłębiowskiej. Tramwaje Śląskie S.A., KZK GOP i władze miast zgodne były co do konieczności przeprowadzenia dalszych prac, korzystając ze środków pomocowych Unii Europejskiej. – Prace nad przygotowaniem Projektu B, wraz z ustaleniem jego zakresu zaczęliśmy już w 2013 roku, a zakończyliśmy w ostatnich dniach grudnia 2016 roku, dopracowując go praktycznie do ostatniego momentu – zaznacza Prezes Tadeusz Freisler. 29.12.2016 r. w Centrum Unijnych Projektów Transportowych w Warszawie przedstawiciele Tramwajów Śląskich złożyli wniosek aplikacyjny o dofinansowanie środkami Unii Europejskiej dla „Zintegrowanego projektu modernizacji i rozwoju infrastruktury tramwajowej w Aglomeracji Śląsko-Zagłębiowskiej

wraz z zakupem taboru tramwajowego”. Wartość Projektu szacowana jest na 885 mln zł netto, a dofinansowanie środkami unijnymi to w tej chwili 63% środków kwalifikowalnych. Doświadczenia związane z realizacją Projektu A w ramach perspektywy finansowej Unii Europejskiej na lata 2007-2013 pozwalają jednak mieć nadzieję, iż finalnie udział środków unijnych w finansowaniu Projektu B będzie wyższy niż aktualnie deklarowany.

Projekt podzielony został na dwa etapy, a przewiduje realizację inwestycji w 10 miastach Aglomeracji obejmując modernizacją ok. 100 km torowisk. Ponadto w ramach Projektu wybudowane zostaną trzy nowe odcinki linii tramwajowych, o łącznej długości toru ok. 20 km. Spółka planuje

Bytom, ul. Piekarska - kultowa bytomska linia zostanie gruntownie zmodernizowana

Modernizacja torowisk często obejmuje również infrastrukturę towarzyszącą, zmieniając wygląd całych ulic

też zakup 45 nowych tramwajów. – Nie ukrywam, że czasu na realizację naszego Projektu jest niewiele, bo wszystkie inwestycje powinniśmy zrealizować do końca 2020 roku. Dlatego bez zwłoki przystępujemy do prac – mówi Prezes Zarządu Tramwajów Śląskich S.A. Jako pierwsza rozpocznie się przebudowa infrastruktury tramwajowej wzdłuż ul. Niedurnego w Rudzie Śląskiej na odcinku od ul. Hutniczej do ul. Grochowskiej. Dla tego zadania niebawem zostanie wyłoniony wykonawca robót. Kolejne przetargi są w toku. W 2017 roku rozpoczną się wszystkie zadania w ramach etapu I Projektu B.

Wśród nich są dwa z trzech zadań rozwojowych. – Faktycznie po raz pierwszy od 1982 roku w naszej Aglomeracji powstaną zupełnie nowe odcinki torów – uśmiecha się Prezes Tadeusz Freisler. W 2017 roku rozpoczną się prace przy budowie linii tramwajowej wzdłuż ul. Grundmanna w Katowicach oraz przedłużenie linii tramwajowej w sosnowieckiej dzielnicy Zagórze, od istniejącej pętli, wokół osiedla do ronda im. św. Jana Pawła II. Najwięcej czasu potrzeba na przygotowanie do realizacji projektu linii na południe Katowic od pętli w Brynowie do pętli Kostuchna przy rondzie im. Rostworowskiego, która powstanie w ramach etapu II Projektu. – Warto podkreślić, że – podobnie jak w Projekcie A – przy okazji inwestycji tramwajowych, realizowanych będzie wiele prac towarzyszących. W wielu miejscach wymienione zostaną instalacje wodno-kanalizacyjne, ściekowe, energetyczne czy teleinformatyczne, ułożone zostaną nowe chodniki, miejsca parkingowe czy jezdnie ulic – wlicza Prezes Zarządu Tramwajów Śląskich S.A. Tadeusz Freisler. Tak będzie choćby na chorzowskiej ul. 3 Maja czy ul. Katowickiej w Bytomiu, gdzie linia tramwajowa zyska drugi tor.

W ramach „Zintegrowanego projektu modernizacji i rozwoju infrastruktury tramwajowej w Aglomeracji Śląsko-Zagłębiowskiej wraz z zakupem taboru tramwajowego” Tramwaje Śląskie planują również zakup nowych tramwajów. Powołany przez Zarząd Spółki zespół przetargowy przygotowuje specyfikację istotnych warunków zamówienia dla przetargu na zakup nowych tramwajów. W planie jest zakup trzech różnych typów tramwajów – długich, średnich i krótkich, ze względu na to, iż właśnie takie są potrzeby taborowe Spółki.

Zmodernizowana linia do Zagórze w Sosnowcu. Ta linia zostanie przedłużona

W ramach „Zintegrowanego projektu modernizacji i rozwoju infrastruktury tramwajowej w Aglomeracji Śląsko-Zagłębiowskiej wraz z zakupem taboru tramwajowego” w 2017 roku Tramwaje Śląskie planują rozpoczęcie prac m.in.:

- w Sosnowcu w ciągu ul. Piłsudskiego na odcinku od ul. Sobieskiego do drogi ekspresowej S 86,
- w Chorzowie w ciągu ul. 3 Maja na odcinku od ul. Katowickiej do ul. Bytomskiej w Świętochłowicach,
- w Chorzowie w ciągu ul. Hajduckiej na odcinku od ul. BOWiD do ul. Wolności,
- w Bytomiu na odcinku od os. Arki Bożka do ul. Siemianowickiej,
- w Bytomiu w ciągu ul. Katowickiej na odcinku od pl. Sikorskiego do ul. Siemianowickiej,
- w Rudzie Śląskiej w ciągu ul. Niedurnego na odcinku od ul. Grochowskiej do przejazdu kolejowego Huty Pokój,
- w Zabrze na obiekcie mostowym Julka wraz z torowiskiem do przejazdu przez ul. Stara Cynkownia w Bytomiu,
- w Zabrze wzdłuż ul. Powstańców Śląskich i ul. Religii od ul. Wolności do skrzyżowania z ul. Stelmacha,
- w Świętochłowicach wzdłuż ul. Bytomskiej na odcinku od ul. Chorzowskiej do ul. Krasickiego,
- w Dąbrowie Górniczej wzdłuż ul. Kasprzaka na odcinku od ul. Piłsudskiego do ul. Zaplecze.

Budowa wydzielonej linii dwutorowej

W Sosnowcu zmodernizowane zostanie m.in. torowisko wzdłuż ul. Piłsudskiego

Sosnowiec Zagórze - miejsce na linię tramwajową

W ramach tego Projektu Tramwaje Śląskie chcą kupić 45 nowych tramwajów. Wszystko to ma zostać zrealizowane do końca 2020 roku.

Przed tramwajową Spółką zatem okres bardzo trudny, w którym trzeba będzie pogodzić roboty infrastrukturalne z codzienną obsługą ruchu pasażerskiego. Realizacja Projektu A pokazała, że przy dobrej organizacji oraz zrozumieniu ze strony pasażerów, jest to możliwe, a efekty modernizacji dowodzą, że warto inwestować w infrastrukturę tramwajową, dla dobra pasażerów i mieszkańców Aglomeracji Śląsko-Zagłębiowskiej.

Andrzej Zowada

Od Królowej Luizy do Guido

Początki industrialnego rozwoju Zabrze sięgają połowy XIX wieku. Przez dziesięciolecia to właśnie zakłady przemysłowe wyznaczały rytm życia miasta – dziś pozostały po nich pamiątki, zabytkowe obiekty i atrakcje turystyczne.

Przypomnijmy, że Zabrze składa się z 18 dzielnic, będących pierwotnie w różnych okresach osadami rolniczymi stopniowo spajanych w jeden organizm miejski, które zamieszkuje obecnie ponad 177 tys. mieszkańców. Najstarsze wzmianki dotyczą dzisiejszej dzielnicy Biskupice, które wymienione były już w dokumencie wydanym w 1243 r. przez księcia opolskiego Mieszka II, jako wieś należąca do biskupów wrocławskich. Drugą osadą, a zarazem dzisiejszą dzielnicą miasta, są Mikulczyce, będące wsią rycerską wzmiankowaną już w 1311 r.

Nazwa „Zabrze” (Sadbre) pojawiła się pierwszy raz w tzw. „rejestrze Ujazdu”, dokumencie z 1295 r. Oznacza ona „miejsce za debrami”, czyli za zarośniętymi dolinami, otoczonymi wzgórzami, wokół których płynęły strumienie. Samo Zabrze powstało jako osada w 1305 r., a zabudowania ówczesnej osady wznoszone były wzdłuż rzeki Bytomki. Do XVI wieku Zabrzem władali Piastowie Śląscy z linii opolsko-raciborskiej. Później Zabrze było własnością czeskiego rycerza Sambora Dluhomila, który wznosił tu zamek. Po nim kolejnymi właścicielami byli m.in. Aleksander Bielski, baron Jerzy Welczek, hrabia Bernhard Praschma, hrabia Dunin, a od 1769 r. - hrabia Maciej Wilczek z Ujazdu, któremu Zabrze zawdzięcza uruchomienie pierwszych zakładów przemysłowych. Przełomem w rozwoju osady było uruchomienie w 1791 r. pierwszej królewskiej kopalni „Królowa Luiza”, działającej pomiędzy osadami Zaborze i Pawłów.

Od 1810 r., po sekularyzacji dóbr kościelnych, Zabrze przestało być wsią kościelną i przeszło w ręce króla bawarskiego Maksymiliana I Józefa Witełsbacha. W 1826 r. sprzedane zostało hrabiemu Karolowi Łazarzowi Henckel von Donnersmarck. Uruchomił on w 1841 r. kopalnię węgla „Concordia”. Natomiast w 1850 r. syn Karola Łazarza, Guido uruchomił hutę (późniejsza huta Zabrze), a w 1872 r. utworzył koncern „Donnersmarckhütte”. I tak od połowy XIX wieku następuje intensywna industrializacja Zabrze, a zarazem rozwój osad tworzących dzisiejsze miasto. Powstała wówczas jedna z największych na kontynencie fabryk lin Adolfa Deichsela (1855), kopalnia węgla kamiennego „Guido” (1855), kopalnia „Ludwik” (1873), koksownia „Zabrze” (1884), a także elektrownia (1897). Nastąpił również rozwój dróg i połączeń kolejowych. W latach 1819–1830 r. powstała Droga Następcy Tronu (Kronprinzstasse), łącząca Zabrze z Królewską Hutą (dzisiaj Chorzów),

Na trasach linii Tramwajów Śląskich S.A. nie brakuje atrakcji – ciekawych miejsc i pamiątek historycznych, zabytkowych obiektów architektury miejskiej, przemysłowej czy sakralnej, a także pomników upamiętniających osoby i wydarzenia, które w sposób szczególnie zapisały się w dziejach naszego regionu. Przedstawiamy je w tym cyklu.

a także połączenie kolejowe z Wrocławia do Mysłowic (1846). W 1823 r. oddano do użytku Kanał Kłodnicki, który łączył kopalnię Luiza z Gliwicami i Koźlem.

Mimo tak dużego uprzemysłowienia, Zabrze długo nie otrzymywało praw miejskich, a wiązało się to z niższymi podatkami, jakie płacili właściciele ziemscy. Stąd Zabrze nazywane było największą wsią Europy, którą w początkach XX wieku zamieszkiwało ok. 65 tys. mieszkańców. Prawa miejskie Zabrze otrzymało dopiero w 1922 r., a sama nazwa miasta wcześniej, bo już w 1915 r. zmieniona została na Hindenburg (na cześć Kanclerza Ottona von Hindenburga). Po plebiscycie w 1922 r. miasto znalazło się w granicach Niemiec. Sytuacja ta utrzymywała się do końca II wojny światowej, a po jej zakończeniu miastu przywrócono pierwotną nazwę.

Pamiętką industrialnej potęgi miasta są wspaniałe zabytki techniki, które znajdują się na trasie naszego kolejnego spaceru. Rozpocznijmy go od przystanku tramwajowego „Skansen Luiza”. Nieopodal, za halą widowiskowo-sportową „Pogoni Zabrze”, znajduje się część Sztolni „Królowa Luiza”, mieszcząca się na Szlaku Zabytków Techniki Województwa Śląskiego. Kopalnia ta była pierwszą i jedną z najstarszych kopalń fiskalnych (państwowych) na Górnym Śląsku, a przez długi czas również jedną z największych na świecie. Nazwa kopalni nadana została na cześć królowej Luizy, żony panującego wówczas króla Prus Fryderyka Wilhelma III (1770-1840). Do dzisiaj w tej części skansenu zobaczyć możemy fragment Sztolni (druga część podziemna znajduje się ok. 1 km po drugiej stronie ul. Wolności przy ul. Sienkiewicza). Stanowi ona labirynt chodników i wyrobisk o długości ok. 1560 metrów, schodzących do głębokości 35 metrów. Od strony ul. Wolności, gdzie możemy dojechać tramwajem linii 1, 4 lub 5, podziwiać możemy stalowej konstrukcji szymb z 1913 r., pod którym znajdują się pomieszczenia maszynowni i nadszybia szymbu „Carnall” (Zabrze II, nazwa pochodzi od nazwiska Rudolfa von Carnalla, od 1856 r. dyrektora Wyższego Urzędu Górniczego we Wrocławiu). Początkowo był to szymb odwadniającym kopalnię. W 1873 r. osiągnął poziom 210 m,

Zabudowa Sztolni Królowa Luiza

w 1907 r. miał już poziom 270 m, a w 1910 r. pogłębiono go do poziomu 503 m. Na głębokości 36 m szyb łączył się z Główną Kluczową Sztolnią Dziedziczną, która służyła głównie odwadnianiu kopalń, ale również, jako podziemny kanał wodny do transportu ludzi i materiałów. Jej łączna długość wynosiła 14,25 km, budowana była w latach 1799–1863. Jej początek znajdował się w Królewskiej Hucie, a wylot w Zabrze w dolinie rzeki Bytomki, gdzie łączyła się z Kanałem Kłodnickim. Szyb zasypano w 1990 r.

Oprócz szybu do zwiedzania udostępniona jest również maszynownia, w której zamontowano maszynę parową wyciągową. Pierwsza maszyna zamontowana została już w 1877 r., obecna - z 1915 r. - jest produktem firmy Eisenhütte Prinz Rudolf w Dülmen. Ma moc 2000 KM i pozwalała opuszczać kopalnianą windę (szolę) z prędkością 14 m/s. Ponadto zobaczyć możemy maszynownię szybu „Prinz Schönaich” (Zabrze I), budynek zmięczalni wody, dawny budynek akumulatorowni, budynek warsztatów i odnowiony budynek dawnej łaźni łańcuskowej. W tzw. Parku 12C Sztolni Królowa Luiza przy ul. Sienkiewicza, obok szybu „Wilhelmina”, funkcjonują dwie strefy: podziemna i naziemna. Strefa podziemna to zestaw (park) działających maszyn górniczych, np. górniczy 28 tonowy kolos górniczy, wrębiarka (piła), kombajn, czy strug ścianowy. Jednakże największą atrakcją podziemia jest przejazd górniczą kolejką „Karlik”. Strefa naziemna to kompleks składający się z kilku mini stref dla dzieci i młodzieży, tj. BajtelGruba, czyli mini kopalnia z ruchomymi urządzeniami, Labirynt, Camera obscura - gigantyczny aparat fotograficzny, który można oglądać od środka. Tuż obok swojej siedziby znalazł Park Techniki Wojskowej, gdzie wiosną i latem można podziwiać różnego rodzaju pojazdy i eksponaty wojskowe.

Po zwiedzeniu zabudowań sztolni wracamy do ul. Wolności i wchodzimy w ul. J. Rymera, która doprowadzi nas do ul. 3 Maja. Tam znajduje się druga industrialna atrakcja Zabrze: kopalnia „Guido” (możemy tu również dojechać tramwajem, linią nr 3). Po drodze mijamy starą i nową zabudowę

Szyb kopalni Guido

mieszkalną, a także zabytkowy budynek wchodzący w skład Muzeum Górnictwa Węglowego, wzniesiony z tradycyjnej czerwonej cegły elewacyjnej. Ciekawą zabudowę stanowi również kościół pw. św. Antoniego, który schowany jest za domem parafialnym. Kościół jest niemal niewidoczny z ulicy. Dopiero wchodząc na plac, zauważymy niską zabudowę świątyni, która powstała z zaadaptowanej w latach 1930-1931 dawnej restauracji.

Szybem kolejowym zwiedzający mogą zjechać aż na trzy poziomy kopalni „Guido”. Pierwszy poziom (170) to „Święta Barbara” - o długości trasy 1 km, przebiega przez najstarszą udostępnioną obecnie część kopalni. Obejmuje zabytkowe wyrobiska, komory oraz stajnie dla kopalnianych koni. Trasa, oprócz

Zabudowa kościoła św. Antoniego przy ul. Rymera

Budynek przy ul. Jordana 59

prezentacji trudu pracy górniczej, ukazuje również postać i kult św. Barbary – patronki górników. Drugi poziom (320) to okazja do dwugodzinnej wędrowki kopalnianymi chodnikami, pozwalającej poznać rozwój techniki górniczej - od końca XIX wieku aż do czasów współczesnych. Największą atrakcją tej trasy jest przejażdżka górniczą kolejką. Natomiast poziom trzeci (355) to tzw. Szychta. Tutaj zwiedzający mogą niemal na własnej skórze poczuć czym jest praca górnika. W górniczym stroju roboczym trzeba pokonać 1,5 km podziemnej trasy. Eskapada ta trwa ok. 3,5 godziny. Zapewniam, że jest to niezapomniana i jedyna w swoim rodzaju przygoda!

Tekst i zdjęcia: Adam Lapski
Przewodnik turystyczny

Kopalnia Guido

W sercu Śląska

Rozmowa z Małgorzatą Mańką-Szulik, prezydentem Zabrze

Zdjęcia: UM Zabrze

- Co możemy zaliczyć do największych atutów miasta? Czym wyróżnia się to miasto na tle innych w regionie?

- Zabrze rozpoznawalne jest poprzez m.in. Śląskie Centrum Chorób Serca, Górnika Zabrze oraz turystykę industrialną. Obiekty leżące na Szlaku Zabytków Techniki Województwa Śląskiego cieszą się stale rosnącym zainteresowaniem i z pewnością wyróżniają nasze miasto. Kopalnię Guido czy park 12C chętnie odwiedzają mieszkańcy regionu. Znać należy, że odnotowujemy także sporą liczbę gości z kraju i zagranicy. Zwiększająca się liczba turystów jest najlepszym dowodem na to, że podjęty dziesięć lat temu kierunek rozwoju turystyki przemysłowej w Zabrzu przynosi efekty. Mamy perełki, które z dumą prezentujemy turystom. Wspomniana już kopalnia Guido z trzema poziomami zwiedzania, salą koncertową czy pubem jest przestrzenią edukacji, rekreacji i kultury. Sztolnia Królowa Luiza z Parkiem 12C, Bajtel Grubą czy kopalnią Królowa Luiza jest z kolei kompleksem podziemnych i naziemnych atrakcji. Trwają prace przy oddaniu do użytku Sztolni Dziedzicznej. To bez wątpienia będzie kolejna atrakcja turystyczna. Podobnie może być z wieżą cieśni. Muzeum Górnictwa Węglowego podjęło współpracę ze specjalistami z Uniwersytetu Śląskiego, którzy przygotowują koncepcję stworzenia swoistego parku nauki. Podobne rozwiązanie zostało wdrożone w parku 12C. Park stanowi przestrzeń, w której dzieci i młodzież mogą w atrakcyjny sposób poznać zagadnienia związane z żywiołami ziemskimi, technikami wydobywania węgla i energią w przyrodzie.

- Proszę wskazać główne kierunki rozwoju miasta w najbliższych latach. Jakie najpoważniejsze wyzwania - problemy stoją przed miastem w obecnej kadencji samorządu?

- Konsekwentnie realizować będziemy kierunek rozwoju Zabrze jako miejsca przyjaznego mieszkańcom, gościom i inwestorom. Strefa ekonomiczna cieszy się rosnącym zainteresowaniem. Kolejni przedsiębiorcy rozpoczynają tu plany biznesowe i tworzą miejsca pracy. Stawiamy na ekologię - kontynuować będziemy program termomodernizacji obiektów użyteczności publicznej czy program

Zabrze postawiło na turystykę industrialną przygotowując atrakcje dla każdego. Na zdjęciu Bajtel Gruba przy ul. Sienkiewicza

Mogę z satysfakcją powiedzieć, że działania zainicjowane dekadę temu spowodowały wzrost majątku gminy o 1,5 mld zł, a Zabrze odzyskało należne miejsce w regionie, metropolii i kraju. Na osiągnięciach wypracowanych w minionych latach chcemy budować strategię dalszego rozwoju – mówi Małgorzata Mańka-Szulik, prezydent Zabrze.

ograniczania niskiej emisji. Zabrze to miasto medycyny. Poszerzamy więc dostępność i jakość usług w zakresie ochrony zdrowia. Zajmujemy się problematyką społeczną. Naszym priorytetem jest oświata. Inicjujemy projekty pozwalające młodzieży na poszerzanie wiedzy podczas wyjazdów zagranicznych np. do Paryża czy Brukseli. Rozbudowywanie potencjału edukacyjnego naszego miasta to kierunek gwarantujący stabilny rozwój. Podobnie jak tworzenie centrum akademickiego we współpracy z wydziałami Politechniki Śląskiej, Śląskiego Uniwersytetu Medycznego, Uniwersytetu Śląskiego czy uczelni niepublicznych. Miasto przyjazne musi być miastem bezpiecznym. Dlatego współdziałając z policją, strażą pożarną i utrzymując straż miejską

włączamy się w zapewnienie porządku oraz realizację programów profilaktycznych. Od dziesięciu lat upominamy się o prawa rodziny, politykę senioralną, pomoc osobom potrzebującym... Systemowo rozwijamy potencjał infrastrukturalny miasta. Mogę z satysfakcją powiedzieć, że działania zainicjowane dekadę temu spowodowały wzrost majątku gminy o 1,5 mld zł, a Zabrze odzyskało należne miejsce w regionie, metropolii i kraju. Na osiągnięciach wypracowanych w minionych latach chcemy budować strategię dalszego rozwoju.

- Czym miasto może przyciągnąć nowych, potencjalnych inwestorów i w jaki sposób zatrzymać obecnych?

- Rozwój terenów inwestycyjnych to jeden z priorytetów w działalności zabrzańskiego samorządu. W ostatnich latach zainwestowaliśmy w rozwój strefy 65 mln zł. 56 mln zł przeznaczaliśmy na kompleksowe uzbrojenie terenów i przygotowanie ich dla inwestorów. Zbudowaliśmy infrastrukturę drogową, sieć wodociagową oraz energetyczną. Na ten cel pozyskaliśmy dofinansowanie z funduszy unijnych. Efekt jest taki, że dziś prezentujemy inwestorom atrakcyjną ofertę. Jak widać spotyka się ona z dużym zainteresowaniem, o czym świadczą kolejne podmioty, które tutaj rozpoczynają działalność. Z nowym rokiem strefa ekonomiczna w Zabrzu została powiększona o 44 hektary i zajmuje powierzchnię 157 hektarów. Miasto ma do dyspozycji kolejnych 19 atrakcyjnych terenów inwestycyjnych. W strefie ekonomicznej i na terenach przyległych bezpośrednio do strefy funkcjonuje 10 firm. Nowy obszar mieszczący się między ulicami Borsiga, Izaaca i Ziemską to grunt uzbrojony i przygotowany do realizowania planów biznesowych w Zabrzu. W większości są to tereny przeznaczone dla mniejszych inwestorów z różnych branż. Nowa część strefy ekonomicznej w Zabrzu została już doceniona przez ekspertów. Przypomnieć warto, że część nieruchomości zlokalizowana przy ul. Borsiga, Izaaca i Ballestrema otrzymała tytuł „Grunt na medal” przyznany przez Polską Agencję Informacji i Inwestycji Zagranicznych.

Zabrzańska strefa ekonomiczna jest przygotowana dla inwestorów. Działa tam 10 firm. Polska Agencja Informacji i Inwestycji Zagranicznych przyznała tytuł "Grunt na medal 2016"

- Jakie miejsce w planach rozwojowych miasta zajmuje transport publiczny? Co ważnego w tej dziedzinie wydarzyło się w mieście w ostatnim czasie i czy planowane są jakieś kolejne działania?

- Rozbudowujemy i poprawiamy infrastrukturę drogową. Przypomnę, że w ostatnich latach zabrzański samorząd dofinansowywał budowę Drogowej Trasy Średnicowej kwotą 41 mln zł. Ta arteria poprawiła jakość komunikacji w mieście i regionie. Łącząc Gliwice z Katowicami jest atutem dla inwestorów. Zaznaczę, że między innymi przy DTS-ce plany biznesowe realizuje firma IKEA, która już w tym roku rozpocznie budowę centrum handlowego. Realizując projekt modernizacji wodociągów także odbudowywaliśmy drogi w dzielnicach. W aglomeracji górnośląskiej, która cechuje się wysokim stopniem zurbanizowania i gęstością zaludnienia, mieszkańcy oczekują sprawnie funkcjonującej komunikacji publicznej.

W kopalni Guido odbywają się koncerty i spektakle m.in. Festiwal im. Krzysztofa Pendereckiego. Strefa K8 na poziomie 320 to także pub

Zwiedzając poziom 355 kopalni Guido turyści otrzymują specjalną odzież ochronną

Poprawiamy też jakość infrastruktury dla komunikacji publicznej. W ostatnich latach wyremontowaliśmy dworzec PKP. Remontujemy torowiska tramwajowe. W zintegrowanym systemie transportu tramwaje pełnią bardzo istotną rolę. Są zarazem najbardziej przyjazną dla środowiska naturalnego formą komunikacji zbiorowej. Dlatego podejmujemy inwestycje, które przekładają się na wzrost poziomu świadczonych usług. Prace modernizacyjne wpłynęły na poprawę bezpieczeństwa pasażerów oraz na podniesienie niezawodności tej formy komunikacji. Będziemy kontynuować ten kierunek rozwoju komunikacji miejskiej.

- Jakie są plany działań w celu zatrzymania procesu zmniejszania się populacji miasta? Jak przyciągnąć nowych mieszkańców?

- Konsekwentnie zmieniamy oblicze Zabrza stając się miastem przyjaznym dla mieszkańców i gości. Z ośrodka poprzemysłowego, gdzie problemy społeczne generowało strukturalne bezrobocie przekraczające 20 proc. staliśmy się miastem nowoczesnej gospodarki opartej na innowacyjnych technologiach. Mieszkańcy oczekują tego, że znajdą pracę w Zabrzu, a ich rodziny będą otoczone opieką. Systemowe wprowadzanie zachęt inwestycyjnych połączone z poszerzeniem i uzbrojeniem Specjalnej Strefy Ekonomicznej zaowocowało wzrostem atrakcyjności Zabrza dla przedsiębiorców, lokowaniem w mieście zakładów produkcyjnych

i usługowych, a w rezultacie spadkiem bezrobocia w 2016 roku do poziomu 7,6 proc. Wspieramy przedsiębiorców oraz osoby planujące rozpocząć działalność gospodarczą. Stawiamy na budowę mieszkań w systemie budownictwa społecznego. Osiedle mieszkaniowe powstaje przy ul. Żywieckiej. Przygotowujemy się do budowy osiedla przy ul. Trocera. Wspieramy budownictwo domków jednorodzinnych. Zapewniamy kompleksową opiekę medyczną dla młodych matek w najnowocześniejszym ośrodku jakim jest Centrum Zdrowia Kobiety i Dziecka. Dbamy o rosnącą liczbę miejsc w żłobkach i przedszkolach. Dla rodzin uruchomiliśmy program „Rodzina 5+”. Wspierając seniorów wdrożyliśmy działanie pod nazwą „Karta Seniora”. Troszcząc się o oświatę modernizujemy i wyposażamy placówki oraz pozyskujemy środki na rozwój zajęć pozalekcyjnych. Wiemy jak istotne jest poczucie bezpieczeństwa dlatego rozbudowujemy monitoring i współdziałamy ze służbami, aby mieszkańcy czuli się w Zabrzu dobrze. To wszystko obudowujemy atrakcjami w zakresie kultury, rekreacji i sportu. Rozwijamy bazę boisk osiedlowych i w dzielnicach, siłowni zewnętrznych czy placów zabaw. Wszystko po to, aby mieszkańcy pracowali i spędzali wolny czas w naszym mieście oraz aby młodzi zabrzańscy chcieli tutaj realizować swoje plany zawodowe i osobiste.

Rozmawiał: Waldemar Kosior

Arena Zabrze gromadzi kibiców Trójokolorowych z całego regionu

Dzień gorących serc w środku zimy

Dla ratowania życia i zdrowia dzieci na oddziałach ogólnopediatrycznych oraz dla zapewnienia godnej opieki medycznej seniorom grała 15 stycznia 2017 roku Wielka Orkiestra Świątecznej Pomocy. Finał akcji zorganizowano już po raz 25. Sztaby WOŚP działały w całym kraju i w wielu miejscach poza jego granicami.

Zdjęcia: Waldemar Kosior

Tramwajowa ekipa Wielkiej Orkiestry Świątecznej Pomocy w Bytomiu

Kwotę, jaką ostatecznie zakończy się tegoroczny finał, poznamy 8 marca. Na zakończenie finałowego dnia na koncie Wielkiej Orkiestry Świątecznej Pomocy zgromadzono ponad 62 miliony złotych. Dla porównania - rok temu o tej samej porze na koncie WOŚP były 44 miliony.

Wojewódzki Finał Wielkiej Orkiestry Świątecznej Pomocy zorganizowano w Sosnowcu. W koncercie na scenie głównej finału, który zorganizowano na Górze Śródułskiej wystąpili: Myslovitz, Marcin Wyrostek, Grubson, Lidia Kopania, St. James Hotel i Menago. Współorganizatorem wojewódzkie-

go finału był Urząd Marszałkowski w Katowicach. Do Wielkiej Orkiestry Świątecznej Pomocy włączyły się jak zwykle także Tramwaje Śląskie. We współpracy z KZK GOP, KMTM oraz Hufcem ZHP Bytom uruchomiono tramwaj specjalny. Linia kursowała na trzech trasach, za każdym razem docierając do pl. Sikorskiego: z zajezdni w Stroszku, od pętli przy Szkole Medycznej i od pętli w Zabrze Biskupicach. Można nią było podróżować w zamian za datkę na WOŚP - bez konieczności kasowania biletu.

Bytomski finał Wielkiej Orkiestry Świątecznej Pomocy trwał tym razem w Atrium Plejada Bytom, gdzie zaplanowano konkursy, licytacje i koncerty. Z bytomską WOŚP zagrało Bractwo Rycerskie Leo Corde. O atrakcje sportowe zadbał Bytomski Boks i KS Polonia Bytom. Sporą część programu swoją energią wypełnili harcerze z bytomskiego hufca ZHP. Na finałowej scenie wystąpili Julka Kalita, Lost in Dust oraz Kasia Moś.

Wielka Orkiestra Świątecznej Pomocy grała także m.in. w Chorzowie. W Parku Śląskim zorganizowano III Bieg z Sercem oraz I Nordic Walking z Sercem WOŚP. Na lodowisku Miejskiego Ośrodka Rekreacji i Sportu w Chorzowie rozegrano mecz hokejowy pomiędzy Drużyną Wielkiego Serca (w której składzie znaleźli się m.in. przedstawiciele władz miejskich oraz szefowie działających w Chorzowie instytucji) a żeńską drużyną hokejową Kojotki Naprzód Janów.

W ciągu 25 lat swojej działalności Wielka Orkiestra Świątecznej Pomocy przekazała specjalistyczny sprzęt medyczny publicznym szpitalom w całej

Polsce. Wydano na ten cel jak dotąd około 720 milionów złotych. Najwięcej środków z tej puli przeznaczono na doposażenie oddziałów dziecięcych (poszczególne finały poświęcano wsparciu m.in. pediatrii, neonatologii, onkologii). Od kilku lat WOŚP wspiera także seniorów - doposażając oddziały geriatryczne.

Pierwszy finał Wielkiej Orkiestry Świątecznej Pomocy odbył się 3 stycznia 1993 roku, wówczas WOŚP miał bardzo spontaniczny charakter, a efektem jego sukcesu było powołanie do życia Fundacji WOŚP, co stało się już w marcu 1993 roku.

Krzyk, wk

Anna Bujak, Matylda Budzik i Agnieszka Budzik jeździły „orkiestrowym” tramwajem, namawiając pasażerów do wsparcia akcji Jurka Owsiaaka

Na ulicach Bytomia spotkaliśmy wielu wolontariuszy, którzy z zaangażowaniem brali udział w zbiórce pieniędzy. Wśród nich byli: Karolina Suszczewicz, Agata Drozd, Rokšana Rogowicz, Dawid Skop i Marcel Stacherski

Wielka Orkiestra Świątecznej Pomocy miała w Bytomiu po raz drugi formułę, wykorzystując udział tramwajów specjalnych. Brałem udział w tym przedsięwzięciu także przed rokiem, mając przyjemność - tak jak tym razem - prowadzić „orkiestrowy” tramwaj - mówi Jakub Drogoś, motocyklista działający w Klubie Miłośników Transportu Miejskiego w Chorzowie Batorem. - Udział w Wielkiej Orkiestrze Świątecznej Pomocy za sterami tramwaju jest dla mnie szczególną formą służby. Wykonuję w ten sposób nie tylko swoje obowiązki zawodowe, ale robiąc coś, co lubię, mogę jednocześnie pomagać tym, którym wsparcie jest szczególnie potrzebne i realizować się charytatywnie - dodaje.

Zimowe propozycje wypoczynku w mieście

Karnawałowy seans w Fotoplastykonie

W siedzibie Muzeum Śląskiego w Katowicach (al. Wojciecha Korfa 3) od 10 stycznia do 15 maja br. czynna jest wystawa „Fotoplastykon – 3D z XIX wieku”. Przygotowano okolicznościowy seans pod tytułem „Strzelam do waćpanny! Czyli karnawałowe obyczaje naszych przodków”, odsłaniający kulisy rozpoczynającego się wraz z Nowym Rokiem czasu karnawału i... magnetyzmu serc.

W aurze karnawałowego przyzwolenia i pod czujnym okiem opiekunów miały bowiem zawiązać się nici sympatii pomiędzy młodymi, co znacznie ułatwiało aranżowanie małżeństw w mieszczańskich sferach. Niejedna panna spodziewała się w zimowy wieczór znaleźć swojego ukochanego i niejeden kawaler prześcigał się w zdobyciu względów swojej wybranki. Przed laty fotoplastykon w Katowicach ulokowany był w podwórzu ul. Wawelskiej, zaś w ścianie narożnego budynku

przy ul. 3 Maja zamontowany był specjalny wizer, pozwalający na zapoznanie się ze „zwiastunem” aktualnie dostępnego seansu. Lokal został zamknięty na początku lat sześćdziesiątych ubiegłego stulecia. W tym samym czasie działalność zakończył także fotoplastykon sosnowiecki – tamtejsza aparatura została zachowana i właśnie to urządzenie trafiło do Muzeum Śląskiego w roku 1990. Powtórnie zmontowane, zostało udostępnione publiczności.

Tematyka seansów była bardzo różnorodna, obejmowała wszystkie dziedziny życia. Fotoplastykon stał się miejscem, gdzie można było wybrać się w daleką podróż, zobaczyć egzotyczne widoki, najszynniejsze zabytki i cuda natury. Dla spragnionych najświeższych wiadomości przygotowano specjalne fotograficzne serwisy pokazujące i komentujące wydarzenia, którymi żył świat. W latach 70. i 80. XIX wieku powstały firmy specjalizujące się w masowej produkcji kart stereoskopowych, sprzedawanych przez zakłady fotograficzne, księgarnie i sklepy. Powszechną praktyką było wynajmowanie fotogra-

Zdjęcia: Muzeum Śląskie w Katowicach

fów, którzy towarzyszyli ważnym wydarzeniom i jeździli po świecie w poszukiwaniu tematów. Szczyt popularności fotoplastykonu przypadł na początek XX wieku, kiedy w Europie działało blisko 300 obiektów. Był to moment pojawienia się kinematografu – największego konkurenta i ostatecznego następcy fotoplastykonu. Ruchome obrazki i fabularne historyjki błyskawicznie wyparły statyczną trójwymiarową fotografię. W latach 20. i 30. XX wieku większość urządzeń zlikwidowano.

Na podstawie materiałów Muzeum Śląskiego

Szopki krakowskie w Będzinie

Muzeum Zagłębia zaprasza na wystawę szopek krakowskich, którą można zobaczyć w Pałacu Mieroszewskich.

W Muzeum Zagłębia jest to już drugie spotkanie z tym unikalnym na skalę światową zjawiskiem. Nigdzie indziej na świecie nie zobaczymy tak niezwykłych konstrukcji upamiętniających narodzenie Chrystusa. W tym roku szczególną uwagę zwrócono na rodzinne tradycje tworzenia szopek. Ekspozycja została pomyślana w taki sposób, aby przedstawić publiczności szopkarzy zachowujących przekaz pokoleniowy, prezentując przy tym rodziny krakowskie uczestniczące w corocznym konkursie pod pomnikiem Adama Mickiewicza w Krakowie.

Wystawa jest zaproszeniem do spotkania z szopkami krakowskimi, zachwycającymi misternością wykonania oraz pięknem krakowskiej architektury,

podkreślonej przez niezliczone ornamenty, kolorowe witraże czy plejadę barwnych postaci. To także opowieść o pięknej relacji rodzinnej, umacnianej wspólną pasją.

Na wystawie, którą swoim patronatem objął biskup Diecezji Sosnowieckiej ks. dr Grzegorz Kaszak, prezentowane są szopki z kolekcji Muzeum Historycznego Miasta Krakowa, które powstały w latach 1981-2015.

Prezentacji szopek towarzyszą fotografie dokumentujące historię krakowskiego konkursu szopkarskiego oraz film ilustrujący proces tworzenia szopki.

Kuratorem wystawy jest Etnograf Muzeum Zagłębia, Anna Góra. Wystawę można zwiedzać do 29.01.2017 r.

PREZYDENT MIASTA BĘDZIN
LUKASZ KOMOROWSKI
ZAPRASZA

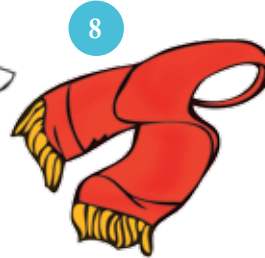
SZOPKI KRAKOWSKIE
ZE ZBIORÓW MUZEUM HISTORYCZNEGO MIASTA KRAKÓWA

**WYSTAWA CZYNNĄ
OD 3/12/2016
DO 29/01/2017**

MUZEUM ZAGŁĘBIA W BĘDZINIE
PAŁAC MIEROSZEWSKICH
UL. ŚWIERCZEWSKIEGO 15

Miasto Będzin
Złoty Błękit
Przedkole Państwowe

Logogryf dla dzieci

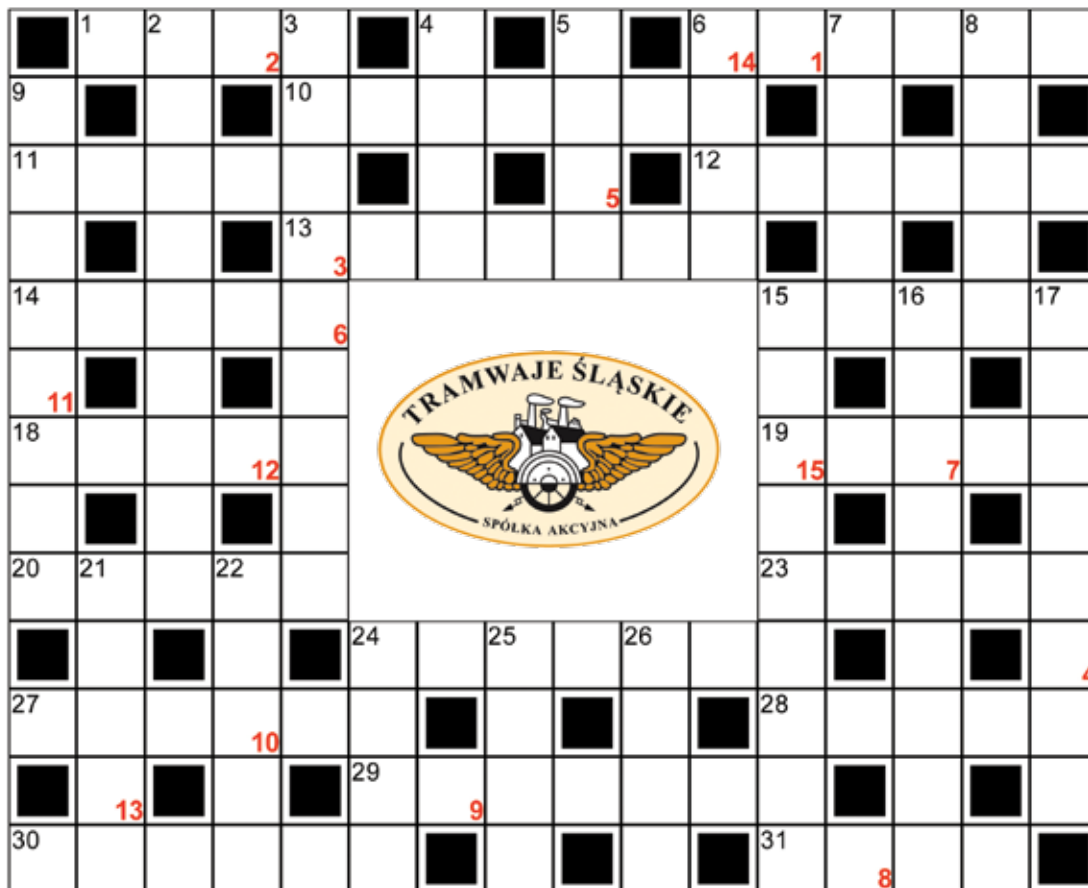

Wśród najmłodszych czytelników, którzy nadesłały prawidłowe rozwiązania do 15 grudnia na adres wydawcy rozlosujemy maskotkę ufundowaną przez Tramwaje Śląskie S.A. W tym miesiącu nagrodę wylosował Karol Górka ze Świętochłowic. Gratulujemy!

1			
2			
3			
4			
5			
6			
7			
8			

Litery w kolorowej kolumnie utworzą rozwiązanie

Krzyżówka

Litery z pól ponumerowanych od 1 do 15 utworzą rozwiązanie.

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
---	---	---	---	---	---	---	---	---	----	----	----	----	----	----

POZIOMO:

- 1) naśladuje życie elity.
- 6) rólka dla aktora.
- 10) tekst pisany piórem.
- 11) pracuje w ratuszu.
- 12) główny element samolotu.
- 13) gospodarz domu.
- 14) pojemność statku.
- 15) ścina drzewa.
- 18) szpilka szpilki.
- 19) tam nocleg dla kierowcy.
- 20) nieczysta sprawa.
- 23) barwna - na niebie.
- 24) kluska z kartofli, mąki i jaj.
- 27) zbiornik na ścieki.
- 28) tam stoi ratusz.
- 29) wśród wiernych.
- 30) drąg linoskoczka.
- 31) ... Noego.

PIONOWO:

- 2) nadpsucie się owoców.
- 3) licytuje przy grze w karty.
- 4) biały kruk.
- 5) cecha osła.
- 6) popularne radio.
- 7) gulgocze w obejściu.
- 8) zastępowała skarpetę żołnierzowi.
- 9) brak naturalności.
- 15) lubi życie rodzinne.
- 16) sprzeciwia się postępowi.
- 17) porusza kukiełkami.
- 21) strzelba myśliwska.
- 22) taniec z Kuby.
- 24) opał w kotłowni.
- 25) krążek kielbasy.
- 26) składnik zasypek.

Wśród czytelników, którzy nadesłały prawidłowe rozwiązania do 15 grudnia na adres wydawcy rozlosujemy nagrody rzeczowe. W tym miesiącu nagrodę w postaci Power banku wygrała Sandra Anioł z Bytomia. Gratulujemy!

Adres redakcji: Agencja Mediów Lokalnych mediaL, ul. Katowicka 105, 41-500 Chorzów.
Rozwiązania można przysłać pocztą tradycyjną, pocztą elektroniczną (na adres: biuro@agencjamedial.pl) lub dostarczać je osobiście. Uwaga: oprócz adresu nadawcy należy podać numer telefonu kontaktowego.